

Vergaderjaar 2017–2018

32 623

Actuele situatie in Noord-Afrika en het Midden-Oosten

Nr. 182

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 6 december 2017

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en Defensie over de brief van 24 oktober 2017 inzake de situatie in de Koerdische regio (Kamerstuk 32 623, nr. 178).

De Ministers hebben deze vragen beantwoord bij brief van 7 november 2017. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Pia Dijkstra

De griffier van de commissie,
Van Toor

1

Zijn er op dit moment Turkse militairen gestationeerd op het grondgebied van Irak? Zo ja, hoeveel militairen betreft het, waar zijn ze actief en met welk doel?

Antwoord:

Turkse militairen zijn actief op de Zilkan-basis bij Bashiqa en op verschillende buitenposten aan de Iraakse kant van de grens tussen Turkije en Irak om Turkse nationale veiligheidsbelangen te waarborgen. Het kabinet beschikt niet over precieze aantallen van Turkse militairen op Iraaks grondgebied.

2

Hoe beoordeelt u de verklaring van de Koerdische regionale regering om tot een onmiddellijk staakt-het-vuren te komen en de resultaten van het referendum over een onafhankelijk Koerdistan te bevrozen? (Bron: <http://cabinet.gov.krd/a/d.aspx?s=040000&l=12&a=55938>)

Antwoord:

Nederland verwelkomt de verklaring van de Koerdische regionale regering om tot een onmiddellijk staakt-het-vuren te komen en de resultaten van het referendum over een onafhankelijk Koerdistan te bevrozen. Zowel voorafgaand als direct na het plaatsvinden van het referendum heeft Nederland gepleit voor de-escalatie van de spanningen en dialoog tussen Bagdad en Erbil. De verklaring van de Koerdische regionale regering ziet het kabinet als een de-escalierend gebaar.

3

Kunt u een overzicht geven van het gewapend treffen van de afgelopen maanden tussen Koerdische Peshmerga enerzijds en sjiiitische milities en troepen van het Iraakse leger anderzijds? Zijn daarbij slachtoffers gevallen?

Antwoord:

Er is een aantal gewapende confrontaties geweest tussen Peshmerga enerzijds en Iraakse troepen en sjiiitische milities anderzijds sinds de start van militaire operaties van het Iraakse leger op 13 oktober jl. Hierbij zijn aan beide kanten slachtoffers gevallen. Hoeveel is onbekend.

4

Zijn alle betwiste gebieden inmiddels niet langer in handen van de Koerdische autoriteiten? Zo nee, welke delen nog wel?

Antwoord:

Nee, delen van de betwiste gebieden in de provincies Nineve, Kirkuk, Saleh al-Din en Diyala staan nog onder controle van de Koerden.

5

Kunt u bevestigen dat Iraakse strijdkrachten of strijdgroepen in dienst van Bagdad thans een doorbraak proberen te bereiken tot aan de Turkse grens, zoals Fish Khabur? Hoe beoordeelt u een dergelijke opmars in het licht van het Nederlandse beleid tot nu toe? (Bron: <https://www.cnn.com/2017/10/24/iraq-paramilitaries-battle-kurds-in-push-towards-turkish-border-oil-hub.html>)

Antwoord op vraag 5 + 13:

Bagdad probeert momenteel door onderhandelingen de controle over de grensposten met Syrië en Turkije te krijgen. Er is sinds vrijdag 27 oktober jl. niet meer gevochten in dit gebied. De internationale gemeenschap heeft opgeroepen tot de-escalatie en dialoog.

6

Deelt u de analyse dat de aanval van Iraakse strijdkrachten en toegevoegde milities op Kirkuk onder leiding stond van de Iraanse officieren? (Bron: <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2017/10/iran-kirkuk-recapture-soleimani-quds-force-eqbalpour.html>)

Antwoord:

Het kabinet heeft geen aanwijzingen dat dit het geval was.

7

Is het juist dat Iraakse strijdkrachten gebruik hebben gemaakt van Amerikaanse Humvees, met name op de plaats Afrun Kupri? (Bron: <https://www.washingtontimes.com/news/2017/oct/20/altun-kupri-offense-iraqi-forces-use-us-humvees-ta/>)

8

Is het tevens juist dat Koerdische peshmerga door Duitsland geleverde Milan-antitankraketten hebben gebruikt tegen de Amerikaanse systemen van het Iraakse leger en/of strijdgroepen in dienst van Bagdad? (Bron: <http://www.kurdistan24.net/en/news/39ab42af-3aee-4a87-a7cf-624601002c44>)

Antwoord op vraag 7 + 8:

Het kabinet kan deze berichten niet bevestigen.

9

Kunt u bevestigen dat milities in dienst van Bagdad of Iraakse strijdkrachten zich aan plunderingen van veroverde gebieden hebben schuldig gemaakt? (Bron: <http://www.basnews.com/index.php/en/news/kurdistan/387402>)

10

De overdracht van de controle van de betwiste gebieden door de Peshmerga aan de Iraakse troepen wordt in de brief beschreven als een gecoördineerde actie, waarbij zich enkele schermutselingen hebben voorgedaan. De burgemeester van de Koerdische stad Tuz Khurmatu maakte er echter gewag van dat daar «duizenden Koerdische woningen en winkels waren geplunderd en in brand gestoken door Iraakse troepen en sjiiitische strijders van de zgn. Peoples» Militia Units».¹

Kan bevestigd worden dat de Koerdische bewoners slachtoffer zijn geworden van een dergelijk grootschalig optreden in die stad? Zijn er ook andere gevallen bekend van gewelddadig of anderszins misdadig optreden van de Iraakse troepen en de manschappen van de PMU?

Antwoord op vraag 9 + 10

Het kabinet kan dit niet bevestigen. Wel zijn in de dagen rond en na de overname van Kirkuk tienduizenden burgers de stad ontvlucht. Velen zijn inmiddels weer teruggekeerd. In algemene zin brengt Nederland het belang van transparant onderzoek naar en justitieel optreden tegen schendingen van het humanitair oorlogsrecht en mensenrechten, door wie ook begaan, stelselmatig onder de aandacht van de Iraakse autoriteiten, zowel in bilateraal als multilateraal verband.

11

Wat zou de vraagstelling of het onderwerp van het voorgenomen referendum uit 2007 geweest moeten zijn?

¹ <https://www.algemeiner.com/2017/10/25/kurdish-fears-of-new-iranian-backed-genocide-must-be-taken-seriously-expert-urges/>

Antwoord

Artikel 140 van de Iraakse Grondwet uit 2005, voorziet in de organisatie van een referendum waarin de bewoners van de tussen Bagdad en Erbil betwiste gebieden kunnen kiezen of zij bij de Koerdische regio, dan wel bij centraal Irak willen horen. Het referendum moest voor 31 december 2007 worden georganiseerd, maar dit is niet gebeurd.

12

Wat is de reden geweest dat dit referendum niet is doorgegaan?

Antwoord

Het referendum is altijd een zeer gevoelig onderwerp en bron van onrust geweest in de Iraakse politiek. Een groot deel van de Turkmeense en Arabische bevolking verzette zich destijds tegen het houden van het referendum, onder andere vanwege vermeende demografische manipulatie door de Koerden.

13

Is er sprake van dat Iraakse troepen en/of Popular Mobilisation Forces tot in het gebied van de Koerdische Autonome Regio (KAR) oprukken?

Antwoord:

Het is onbekend of er Iraakse troepen aanwezig zijn op de grens met Turkije. Er wordt momenteel gesproken tussen Bagdad en Erbil over de controle over deze grensovergangen.

14

Is er nog sprake van IS-aanwezigheid in Irak? Zijn de Peshmerga nog in strijd gewikkeld met IS?

Antwoord:

De Iraakse strijdkrachten en Peshmerga, gesteund door de internationale anti-ISIS coalitie, hebben ISIS uit grote delen van Irak verdreven. Ondanks de herovering van steden als Mosul, Tal Afar en Hawija heeft ISIS nog een presentie in Irak in het grensgebied met Syrië. In veel van de op ISIS heroverde gebieden in Irak is de terreurorganisatie ondergronds nog aanwezig. Hier zijn zogenaemde *hold forces* verantwoordelijk voor waarborgen van de stabiliteit en het handhaven van de veiligheid. Momenteel is er geen frontlijn tussen de Peshmerga en ISIS. Peshmerga worden waar nodig wel ingezet als *hold force*.

15

Zijn Koerdische vluchtelingen reeds teruggekeerd naar de betwiste gebieden? Zo ja, op welke schaal? Zo nee, waarom niet?

Antwoord:

De situatie van ontheemden uit de betwiste gebieden blijft fluïde. De VN meldt dat er mensen de betwiste gebieden verlaten maar dat veel ontheemden binnen 24–48 uur weer naar huis keren. Het gaat hierbij om tienduizenden mensen.

16

Welke maatregelen van de kant van buurlanden van de Koerdische Autonome regering gelden nog altijd?

Antwoord:

Bagdad heeft op 29 september alle internationale commerciële vluchten van en naar de KAR stilgelegd, met uitzondering van militaire, humanitaire en diplomatieke vluchten. Zowel Turkije als Iran hebben vliegverkeer naar de KAR gestaakt en al het vliegverkeer gaat momenteel via Bagdad.

Iran heeft op 15 oktober – bij aanvang van de actie tot het innemen van Kirkuk en de andere betwiste gebieden – de grensovergangen tussen de KAR en Iran gesloten. Een aantal van de grensovergangen is sindsdien weer geopend. Turkije heeft de grensovergangen met de KAR meer beveiligd maar niet gesloten.

17

In de brief staat dat «een unilaterale afsplitsing van de Koerdische regio serieuze consequenties heeft voor de stabiliteit in de regio». Maar welk effect heeft een opsplitsing van de Koerdische regio op de stabiliteit? In hoeverre klopt het bericht dat pro-Iraanse milities, ondanks waarschuwingen van de Verenigde Staten, een offensief zijn gestart om een strategisch grensgebied met Syrië en Turkije op de Koerden te veroveren?

Antwoord

Het kabinet vindt zowel afsplitsing als opsplitsing van de Koerdische regio ongewenst. In beide scenario's zal de stabiliteit in de regio verder afnemen aangezien deze scenario's niet geaccepteerd zullen worden door Bagdad of de buurlanden. Escalatie op militair of economisch vlak kan dan niet worden uitgesloten, met, in eerste instantie, serieuze consequenties voor de Koerdische bevolking zelf. Dit terwijl de regio al met grote problemen kampt, waaronder de opvang van een groot aantal ontheemden en vluchtelingen, interne verdeeldheid, corruptie en een stagnerende economie.

Bagdad probeert momenteel door onderhandelingen de controle over de grensposten met Syrië en Turkije te krijgen. Er is sinds vrijdag 27 oktober niet meer gevochten in dit gebied. De internationale gemeenschap heeft opgeroepen tot de-escalatie en dialoog.

18

In welke mate onderhoudt Nederland contact met Israël om zichzelf zodoende kennis/inzicht te verschaffen over de steeds verder uitbreidende invloed van Iran in Irak, de Koerdische regio en aangrenzende gebieden?

Antwoord

Nederland heeft historisch goede relaties met Israël en er zijn veel onderlinge contacten. Deze contacten vinden plaats op alle mogelijke niveaus; politiek en ambtelijk, bilateraal en via de EU. Hierbij komen ook ontwikkelingen in de regio aan bod.

19

In welke mate heeft Nederland voorheen Advise & Assist activiteiten ontplooid in de betwiste gebieden en tot wanneer geldt de beperking op Advise & Assist activiteiten in de betwiste gebieden?

Antwoord vraag 19 + 23:

De Nederlandse *Advise and Assist* (A&A-)activiteiten in de betwiste gebieden zijn uitgevoerd vanaf locaties achter de *Kurdish Defence Line* (KDL) zoals die gold voor de machtsovername medio oktober. Er geldt niet langer een opschorting voor optreden in de betwiste gebieden. Wel wordt per operatie een verscherpte afweging gemaakt van de dreiging voor coalitietroepen. Sinds het offensief in de omgeving van Hawijah is beëindigd, is de behoefte aan A&A afgenomen.

20

Waarom is het gegeven dat twee partijen een militaire confrontatie met elkaar aangaan geen reden om training aan beide partijen op te schorten?

Antwoord:

De Nederlandse militaire inzet in Irak, inclusief de Koerdische regio, gebeurt in het kader van de gezamenlijke strijd tegen ISIS. Vanaf het begin van de missie heeft het nut en de noodzaak van capaciteitsopbouw voor de partijen die tegen ISIS vechten, buiten kijf gestaan. ISIS is in Irak nog niet verslagen en Irak heeft de steun van de internationale gemeenschap nodig voor het behalen van een duurzame overwinning. In aanloop naar het debat met uw Kamer over de artikel-100-brief over de strijd tegen ISIS ontvangt u een brief waarin nader wordt ingegaan op de Nederlandse militaire presentie in Irak in de context van de recente ontwikkelingen.

21

Kunt u uitsluiten dat Bagdad en / of daaraan loyale milities en de Peshmerga in de toekomst wederom een militaire confrontatie met elkaar aangaan? Acht u zo'n nieuw treffen waarschijnlijk? Zo nee, waarom niet?

Antwoord

Dergelijke garanties zijn niet te geven. De internationale gemeenschap, inclusief Nederland, blijft bij alle betrokken partijen aandringen op de-escalatie en dialoog.

22

Onder welke voorwaarden zal training aan beide partijen wel worden opgeschort?

Antwoord:

De veiligheid van de Nederlandse militairen is belangrijk. Als die veiligheid onvoldoende kan worden gegarandeerd, is dat reden om de activiteiten op te schorten. Op dit moment is de veiligheidssituatie stabiel. Eveneens is denkbaar dat de Iraakse of Koerdische autoriteiten verzoeken de trainingen niet langer uit te voeren. Gezien de onderlinge afhankelijkheid binnen het *Kurdistan Training Coordination Centre* (KTCC) kunnen beslissingen van partnerlanden ertoe leiden dat ook de Nederlandse bijdrage (tijdelijk) moet worden gestaakt. Zie verder antwoord op vraag 20.

23

Heeft de KAR aangegeven dat zij nog steeds behoefte heeft aan de Advise & Assist-activiteiten van Nederlandse of andere buitenlandse militairen?

Antwoord:

Zie vraag 19.

24

Wat doen de Nederlandse militairen in het gebied nu?

Antwoord:

Nederlandse militairen verzorgen op verzoek van de KAR incidenteel trainingen aan eenheden van het *Ministry of Peshmerga* en het *Ministry of Interior*. Daarnaast worden regelmatig trainingen verzorgd aan eenheden van Iraakse strijdkrachten, ook buiten de KAR. Nederlandse militairen ondersteunen de planning van de coalitie voor de fase waarin de op ISIS heroverde gebieden worden gestabiliseerd.

25

Ziet u reeds een begin van het herstel van vertrouwen tussen Bagdad en Erbil? Zo ja, waar blijkt dat uit?

Antwoord

Er is van oudsher weinig vertrouwen tussen Bagdad en Erbil. In de strijd tegen de gemeenschappelijke vijand ISIS hebben Bagdad en Erbil goed samengewerkt, maar nu die strijd ten einde lijkt kunnen oude conflicten en spanning weer de boventoon gaan voeren. Het referendum heeft de relatie nog verder onder druk gezet.